

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

LOCAL BUDGET EXPENDITURES ON ENVIRONMENTAL PROTECTION IN UKRAINE IN TERMS OF FISCAL DECENTRALIZATION

У статті досліджено стан, тенденції та особливості фінансування природоохоронних заходів в Україні місцевими бюджетами з метою обґрунтування можливостей підвищення територіальними громадами ефективності видатків на охорону навколишнього природного середовища. Для цього проведено аналіз видатків з місцевих бюджетів, в тому числі в розрізі бюджетних програм екологічного спрямування, структури та динаміки надходжень екологічного податку до загального і спеціального фондів державного та місцевих бюджетів протягом 2010–2020 років. Результати аналізу показали, що в умовах децентралізації влади, обсяги фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів місцевих бюджетів збільшились. Проте значна частина коштів (понад 50%) фондів охорони навколишнього природного середовища спрямовується на неперіоритетні цілі та заходи. Це мало сприяє вирішенню актуальних екологічних проблем і не дозволяє збільшити можливості місцевих бюджетів в частині видатків на захист довкілля. Значна (понад 60%) централізація надходжень від екологічного податку у державному бюджеті створює несприятливі умови для екологізації окремих регіонів. З метою підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища необхідно розробити критерії оцінки ефекту від природоохоронних заходів, нормативне визначення обов'язкового природоохоронного ефекту у бюджетних програмах та посилити державний фінансовий контроль за цільовим використанням коштів фонду охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів

Ключові слова: видатки на охорону навколишнього природного середовища, фонд охорони навколишнього природного середовища, екологічний податок, місцеві бюджети, фіскальна децентралізація.

In the article the state, trends and features of financing environmental measures by local budgets in Ukraine in order to justify the possibility of increasing the effectiveness of local communities expenditures on environmental protection were investigated. To this end, an analysis of local government expenditures, including budget environmental programs, the structure and dynamics of environmental tax revenues to the general and special funds of state and local budgets from 2010 through 2020 were analyzed. The distribution of environmental expenditures between state and local budgets, the financing mechanism for environmental protection and the mechanism of providing the local environmental fund have been studied. According to the results of the analysis, it was shown that in the conditions of decentralization, the volume of local financing of environmental measures has increased. However, a significant part (over 50%) of environmental funds was directed to non-priority goals and activities. The share of expenditures of the Environmental Protection Fund for the implementation of definitely environmental measures was low. This does not contribute to solving current environmental problems and does not increase the capacity of local budgets in terms of environmental expenditures. Significant (over 60%) centralization of the environmental tax revenues in the state budget creates unfavorable conditions for the ecological sustainability of some regions. It was established that the main function of the environmental tax – compensatory – is not fully fulfilled. The environmental tax was mainly directed to the implementation of the general functions of the state and territorial communities. In order to increase the efficiency of local budget expenditures on environmental protection, it is necessary to develop criteria for assessing the impact of environmental measures, normative definition of mandatory environmental effects in budget programs and strengthen state financial control over the targeted use of local budget funds.

Key words: expenditures on environmental protection, environmental protection fund, ecological tax, local budgets, fiscal decentralization.

УДК 330.342.005.44

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct65-31>

Ярошевич Н.Б.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Національний університет
«Львівська політехніка»

Кондрат І.Ю.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Національний університет
«Львівська політехніка»

Yaroshevych Natalya

Lviv Polytechnic National University

Kondrat Iryna

Lviv Polytechnic National University

Постановка проблеми. Екологічні негаразди в Україні та її зобов'язання щодо імплементації правових норм у сфері охорони довкілля в рамках Угоди про асоціацію з ЄС потребують істотного збільшення обсягів фінансування природоохоронних проектів. Виникає необхідність мобілізації інвестицій у природоохоронну діяльність з усіх можливих джерел. У глобальному вимірі за даними звіту ООН та Світового Економічного Форуму «State of Finance for Nature» публічні кошти (державного та місцевих бюджетів) інвестовані в сталі рішення становить 85%, тоді коли приватні лише 15% [1]. Забезпечення цільового бюджетного фінансування природоохоронних заходів є одним

з об'єктових завдань реалізації головної мети екологічної політики, визначеної Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [2].

У зв'язку з поглибленням процесів децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування в Україні оцінка можливостей державного і місцевих бюджетів інвестувати в природоохоронні заходи, оптимальність розподілу джерел фінансування охорони довкілля та оптимальність розподілу видаткових повноважень між державним та місцевими бюджетами в частині охорони навколишнього природного середовища є важливими і актуальними проблемами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Стану фінансування природоохоронних заходів в Україні та зокрема державних цільових екологічних програм з різних джерел присвячено праці Голяна В. А. [3; 4], Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С. [5], Новицької О. В. [5; 7], Костюк У. З. [8] дослідженню впливу фінансової децентралізації на ефективність функціонування системи фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища – праці Котенко Н. В., Ілляшенко Т. О. [9] Гавадзин Н. О., Тришак Л. С. [10], Горошкової Л. А. [11].

Дослідження [3], показують, що можливості для нарощення капітальних природоохоронних інвестицій та збільшення поточних витрат екологічного спрямування з бюджетів всіх рівнів є значними. При цьому пріоритети фінансування природоохоронних видатків мають бути максимально наближеними до екологічних проблем конкретних територій; дієвість фінансування публічних природоохоронних видатків підвищить збільшення частки відрахувань екологічного податку до бюджетів місцевого самоврядування [4]. Саме територіальні громади більш виважено ставляться до екологічної політики та необхідності фінансування природоохоронних заходів [11], проте існує необхідність розроблення методологічних підходів до визначення та обґрунтування ефективних напрямів реалізації державної політики у сфері охорони довкілля на рівні територіальних громад.

Натомість дослідники [5] показують, що в Україні орієнтування у фінансовому забезпеченні природоохоронних заходів на бюджетні ресурси є неперспективним, оскільки кошти бюджетів використовуються неповною мірою і неефективно. На рівні місцевих бюджетів відсутній організаційний та економіко-екологічний механізм визначення напрямів використання бюджетних коштів на природоохоронні заходи; а управління виконанням програм знаходиться на досить низькому рівнях [12]. Модель фінансової децентралізації системи екологічного оподаткування в Україні нівелює систему фінансового забезпечення природоохоронних заходів [10], оскільки сприяє витрачання надходжень від екологічного податку у видатках місцевих бюджетів на заходи, які не відносяться до природоохоронної діяльності. Зміщення відповідальності за впровадження екологічних інвестицій на локальний рівень не здатне суттєво покращити екологічну ситуацію в регіонах, оскільки на регіональному рівні відсутні об'єктивні підходи до відбору проектів фінансування публічних екологічних послуг [9].

Ефективності витрат місцевих бюджетів на охорону навколишнього середовища в умовах фіскальної децентралізації в Китаї присвячено праці Jie Zhang et al [13], Pengju Wang [14] та Xiongfeng Pan et al [15]. Результати досліджень показують, що по мірі посилення фіскальної децентралізації

органи місцевого самоврядування нарощують видатки на охорону навколишнього середовища, проте такі видатки не дають очікуваного результату [15], є технічно неефективними [14]; фінансова децентралізація негативно корелює з ефективністю витрат на охорону навколишнього середовища і центральний уряд має посилити нагляд за видатками органів місцевого самоврядування на охорону навколишнього середовища [13].

Незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері в контексті змін, які відбуваються в бюджетному і податковому законодавстві, питання стану фінансування природоохоронних заходів з місцевих бюджетів в Україні потребують дослідження.

Формулювання цілей статті. Основна мета статті полягає в дослідженні стану фінансування природоохоронних заходів з місцевих бюджетів в Україні та обґрунтуванні можливостей підвищення територіальними громадами ефективності функціонування системи фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок державного бюджету України; місцевих бюджетів; коштів підприємств, установ і організацій, добровільних внесків; інших коштів [16, ст. 42]. Фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища за рахунок бюджетних коштів в Україні здійснюється в основному через Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища, субвенції державного бюджету місцевим бюджетам (з 2020 року відмінена), а також у дуже незначних обсягах через Державний фонд регіонального розвитку.

Фонд охорони навколишнього природного середовища створено на державному та місцевому рівнях у складі відповідних бюджетів з метою фінансування природоохоронних заходів та заходів, пов'язаних з раціональним використанням і збереженням природних ресурсів. Фонд охорони навколишнього природного середовища формується за рахунок (1) частини коштів, що надійшли від сплати екологічного податку, (2) частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнє природне середовище в результаті господарської та іншої діяльності; (3) цільових та інших добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян [17]. Адміністрування штрафи за порушення природоохоронного законодавства не є вагомим джерелом наповнення фондів природоохоронного спрямування через відсутність в Україні належного інструментарію. Основним джерелом формування Фонду охорони навколишнього природного середовища є надходження екологічного податку.

Існує диспропорція щодо розподілу обсягу повноважень з охорони навколишнього природного середовища між державним та місцевими бюджетами, та розподілу екологічного податку, закріпленого за рівнями бюджетної системи для виконання цих повноважень (рис. 1). На державний бюджет припадає від 64% до 82% всіх бюджетних видатків на охорону навколишнього природного середовища в Україні, тоді коли на місцеві бюджети лише від 18% – 36%.

Відсоток видатків державного бюджету на охорону навколишнього природного середовища, що могли б бути профінансовані за рахунок надходження екологічного податку до державного бюджету, коливається за 2011–2020 рр. в межах від 27% до 61% (за винятком 2014 року). На рівні місцевих бюджетів видатки на охорону навколишнього природного середовища за рахунок надходження екологічного податку до 2018 року могли б бути профінансовані в повному обсязі (рис. 1). Наприклад, у 2013 році, до місцевих бюджетів надходило 39,4% загального обсягу екологічного податку, кошти якого могли б покривати заплановані місцеві заходи по охороні навколишнього природного середовища на 153,6% (рис. 1).

Але фінансова децентралізація передбачає розширення дохідних джерел загального фонду місцевих бюджетів за рахунок перерозподілу на користь місцевих бюджетів низки загальнодержавних податків та зборів, в тому числі екологічного податку. Тому фактично значна частина екологічного податку замість спеціального фонду місцевих бюджетів надходить до загального фонду, а отже не формує джерел доходів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Таким чином відбувається зміщення компенсаційної функції екологічного податку (використання екологічного податку на компенсацію шкоди, яку нанесли навколишньому природному середовищу «забруднювачі») в напрямку фіскальної його функції. Екологічний податок спрямовується на реалізацію загальних функцій держави та територіальних громад. В результаті невиконання запланованих видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища спостерігається на рівні 30–40%.

Надходження екологічного податку до спеціального фонду місцевих бюджетів не гарантує цільового використання коштів. Результати регіонального дослідження, проведеного у 2017 році ECOBUSINESS Group [19] показують,

Рис. 1. Співвідношення можливих джерел формування та фактичних обсягів використання коштів фонду охорони навколишнього природного середовища на рівні державного та місцевих бюджетів

Джерело: побудовано за даними [18]

що більшість регіонів використовують за призначенням не більш як 10% надходжень від екологічного податку. Решту тимчасово вільних бюджетних коштів, призначених для фінансування захисту довкілля, розміщували на банківських депозитах з метою отримання доходів фонду розвитку. При цьому надходження від екологічного податку використовувалися не на цілі, визначені екологами як пріоритетні – в основному для реконструкції каналізаційних колекторів, реконструкції міських парків, боротьбу з карантинними рослинами тощо.

У структурі видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища видатки на запобігання та ліквідацію забруднення навколишнього природного середовища протягом 2011–2020 років зменшилися майже вдвічі. Натомість у понад 5 разів зросла питома вага видатків за статтею «Інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища» (рис. 2).

Аналіз видатків у регіональних паспортах бюджетних програм КПКВК «Інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища» показує, що здебільшого це видатки, спрямовані на (1) інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності (проведення конкурсів, фестивалів, організація виставок, нарад та інших заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища, проведення науково-технічних конференцій і семінарів; випуск телерадіопередач, створення відеофільмів, виготовлення поліграфічної продукції з екологічної тематики, друк бюлетенів, екологічних сторінок у газетах, видання регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища) та (2) організацію і здійснення робіт з екологічної освіти (проведення

масових заходів з екологічного інформування суспільства, поповнення бібліотек природоохоронною літературою та нормативною документацією; поглиблення екологічного спрямування діяльності екологічних гуртків, придбання обладнання для екологічних кабінетів, створення постійно діючих природоохоронних виставок). Лише окремі регіональні бюджетні програми КПКВК «Інша діяльність у сфері охорони навколишнього природного середовища» містили видатки на організацію, розбудову та вдосконалення автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря, провадження єдиної інформаційної системи збору, обробки, збереження, обміну, аналізу та оцінювання даних системи моніторингу якості повітря, розробку документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду, оснащення природоохоронних організацій приладами, обладнанням для зміцнення матеріально-технічної бази центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, оформлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду охоронними знаками.

Отже, можна стверджувати, що посилюється негативна тенденція використання коштів, призначених на охорону навколишнього природного середовища, на непріоритетні цілі, а результативність видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього ефективного є низькою.

З 2018 року спостерігається централізація надходжень від екологічного податку у державному бюджеті – центральна влада поступово перебирає у своє розпорядження вдвічі більшу частку обсягу надходжень від екологічного податку (рис. 3).

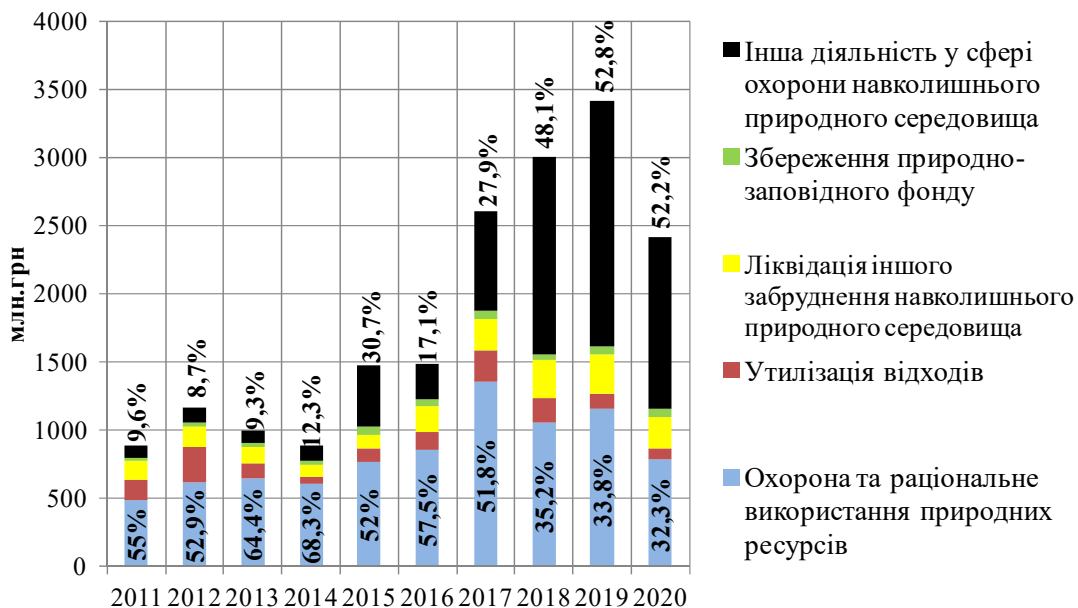

Рис. 2. Структурна динаміка видатків на охорону навколишнього природного середовища з місцевих бюджетів в Україні у 2011–2020 роках

Джерело: побудовано за даними [18]

Основною частиною (біля 70%) надходжень від екологічного податку у розпорядженні місцевих бюджетів є податок за викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря. З 2019 року надходження від екологічного податку в частині викидів двоокису вуглецю в атмосферне повітря зараховуються до загального фонду державного бюджету.

Це не зовсім узгоджується з концепцією розпочатої у 2015 році реформи децентралізації влади, яка передбачає створення територіальних громад та наділення їх широкими повноваженнями та ресурсною базою для виконання цих повноважень. Зокрема, реформа передбачає інституціональне закріплення за територіальними громадами значної частки природно-ресурсних та екологічних платежів для вирішення екологічних проблем. Центральна влада не може гнучко реагувати на екологічні потреби регіонів. Тому централізація надходжень екологічного податку спричинить фінансові складнощі щодо завдань екологізації окремих регіонів, що за своїм екологічним станом та, відповідно, фінансовими потребами на екологізацію суттєво відрізняються.

В умовах децентралізації влади, обсяги фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів місцевих бюджетів збільшилися (рис. 2). Також у структурі інвестицій на охорону навколишнього середовища інвестиції з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища займають значно більшу питому вагу, ніж інвестиції з державного бюджету. Фонд охорони навколишнього природного середовища в структурі місцевих бюджетів має залишатися основним джерелом фінансування розбудови природоохоронної інфраструктури та обмеження еколого-деструктивної діяльності. Тому частки відрахувань екологічного податку до спеціального фонду бюджетів місцевих бюджетів мають бути підвищеними.

Відсутність в Україні критеріїв оцінки ефекту від природоохоронних заходів, нормативного визначення обов'язкового природоохоронного ефекту та дієвої системи моніторингу якості планування та ефективності реалізації природоохоронних заходів, низький рівень державного фінансового контролю призводять до спрямування значної частини коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища на неперіоритетні цілі та заходи [20]. В результаті рівень використання коштів фонду охорони навколишнього природного середовища на реалізацію саме природоохоронних заходів є низьким.

Висновки із проведеного дослідження. Нарощення державою інвестицій у відтворення довкілля та природно-ресурсного потенціалу є необхідним для забезпечення сталого розвитку національної економіки та виконання Україною взятих міжнародних зобов'язань.

Недостатня результативність видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього середовища мало сприяє реалізації раціональної державної екологічної політики, та вирішенню актуальних екологічних проблем. Відсутність в Україні критеріїв оцінки ефекту від природоохоронних заходів, нормативного визначення обов'язкового природоохоронного ефекту та дієвої системи моніторингу якості планування та ефективності реалізації природоохоронних заходів призводить до спрямування значної частини коштів фонду охорони навколишнього природного середовища на неперіоритетні цілі та заходи. В результаті рівень використання коштів фонду охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів на реалізацію саме природоохоронних заходів є низьким.

Фонд охорони навколишнього природного середовища в структурі місцевих бюджетів має

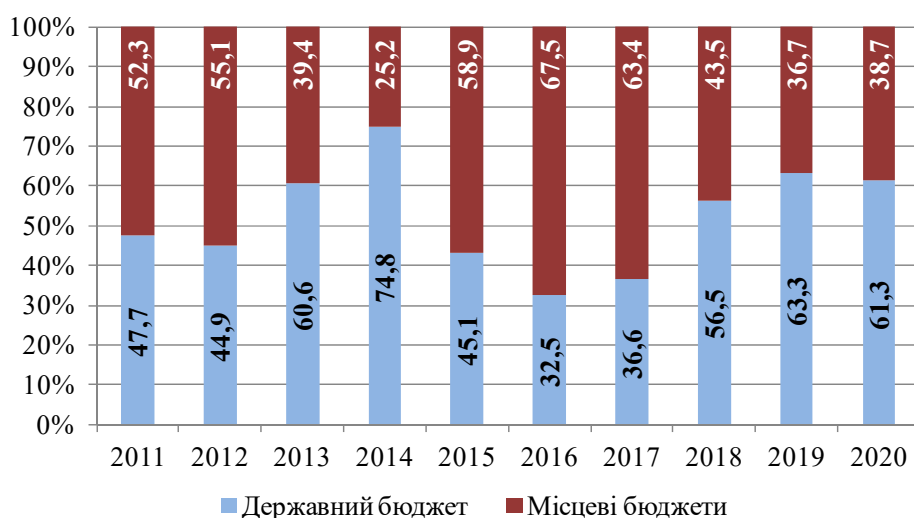

Рис. 3. Розподіл екологічного податку за рівнями бюджетної системи

Джерело: побудовано за даними [18]

залишатися основним джерелом фінансування розбудови природоохоронної інфраструктури та обмеження еколого-деструктивної діяльності. Тому частки відрахувань екологічного податку до спеціального фонду бюджетів місцевих бюджетів мають бути підвищеними.

Проте необхідно розробити методологічні підходи до визначення ефективних напрямів реалізації державної політики у сфері охорони довкілля на рівні територіальних громад та посилити державний фінансовий контроль за цільовим використання коштів фонду охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. United Nations Environment Programme (2021). State of Finance for Nature 2021. *Nairobi*. URL: <https://www.unep.org/resources/state-finance-nature> (дата звернення: 23.03.2022).
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 23.03.2022).
3. Голян В. Інвестиції в екологію: джерела, форми та резерви нарощення. *Економіс*. 2015. № 8. С. 7–11.
4. Голян В. А., Сундук Т. Ф., Поліщук Л. М. Публічні природоохоронні видатки в умовах децентралізації: стратегія нарощення. *Економіка та держава*. № 2/2019. С. 10–16. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.10.
5. Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С. Сучасний стан фінансування природоохоронних заходів в Україні. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 4. С. 241–249. DOI: doi.org/10.36887/2415-8453-2019-4-28.
6. Новицька О. В. Альтернативні джерела фінансування державних цільових екологічних програм в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4541> (дата звернення: 23.03.2022).
7. Новицька О. В. Особливості фінансування природоохоронної діяльності. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 1. С. 195–211.
8. Костюк У. З. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні: сучасний стан та шляхи покращення. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 181–186.
9. Котенко Н. В., Ілляшенко Т. О. Фіскальна децентралізація та проблема забезпечення публічних екологічних послуг. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 2. С. 267–278.
10. Гавадзин Н. О., Тришак Л. С. Забезпечення охорони природного навколишнього середовища за умов фінансової децентралізації. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 26-2. 2018. С. 66–69.
11. Горошкова Л. А., Хлобистов Є. В., Трофимчук В. О. Взаємозв'язок економічного зростання та асиміляційного потенціалу довкілля у забезпеченні сталого розвитку національного господарства. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2019. № 1(69). С. 24–37.

12. Нічітайлова М. С. Аналіз формування природоохоронних фондів та удосконалення управління їх використанням. *Економічні інновації*. 2015. № 60. Книга II. С. 48–58.

13. Jie Zhang, Yinxiao Qu, Yun Zhang, Xiuzhen Li, Xiao Miao (2019) Effects of FDI on the Efficiency of Government Expenditure on Environmental Protection Under Fiscal Decentralization: A Spatial Econometric Analysis for China. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2019, 16(14), 2496, doi: 10.3390/ijerph16142496.

14. Pengju Wang (2018) Analysis of the Efficiency of Public Environmental Expenditure Based on Data Envelopment Analysis (DEA)-Tobit Model: Evidence from Central China. *Nature Environment and Pollution Technology*. Vol. 17. № 1. pp. 43–48. URL: [https://neptjournal.com/upload-images/NL-63-8-\(6\)-G-131.pdf](https://neptjournal.com/upload-images/NL-63-8-(6)-G-131.pdf).

15. Xiongfeng Pan, Mengna Li, Shucen Guo, Chenxi P. (2020) Research on the competitive effect of local government's environmental expenditure in China. *Science of The Total Environment*. Volume 718, 20 May 2020. doi: 10.1016/j.scitotenv.2020.137238.

16. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 23.03.2022)

17. Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.1998 № 634 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.03.2022).

18. Державна казначейська служба України. *Звітність*: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 23.03.2022).

19. Станіслав Зінченко. Чому Україні не вистаєє якісних фінансових інструментів екологічного стимулювання? *Ecobusiness Group* 10.04.2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/chomu-ukrayini-ne-vystachaye-yakisnyh-finansovyh-instrumentiv-ekologichnogo-stymulyuvannya> (дата звернення: 23.03.2022).

20. Yaroshevych Nataliia, Stybel Volodymyr, Gutiy Bogdan, Hrymak Oleh, Kushnir Lesya, Kalaitan Tetyana, Kondrat, Iryna (2021) Analysis of State of Public Financing of Environmental Protection. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6/13 (114), p. 106–119. doi: 10.15587/1729-4061.2021.249159.

REFERENCES:

1. United Nations Environment Programme (2021). State of Finance for Nature 2021. *Nairobi*. Available at: <https://www.unep.org/resources/state-finance-nature> (accessed 23 March 2022).
2. Supreme Council of Ukraine (2019) Pro Osnovni zasady (stratehiyu) derzhavnoyi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2030 roku [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2030]: Law of Ukraine, adopted on 28.02.2019 № 2697-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (accessed 23 March 2022).

3. Holyan V. (2015) Investytsiyi v ekolohiyu: dzherela, formy ta rezervy naroshchennya [Investments in ecology: sources, forms and reserves of growth]. *Ekonomist*, no. 8, pp. 7–11 (in Ukrainian)
4. Holyan V. A., Sunduk T. F., Polishchuk L. M. (2019) Publichni pryrodookhoronni vydatky v umovakh detsentralizatsiyi: stratehiya naroshchennya [Public environmental expenditures in the context of decentralization: a strategy for building]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 2, pp. 10–16. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.10. (in Ukrainian)
5. Kovshun N. E., Pyatka N. S. (2019) Suchasnyy stan finansuvannya pryrodookhoronnykh zakhodiv v Ukraini [Current state of financing of environmental protection measures in Ukraine]. *Ukrayinskiy zhurnal prykladnoyi ekonomiky*, vol. 4, no. 4, pp. 241–249. DOI: doi.org/10.36887/2415-8453-2019-4-28. (in Ukrainian)
6. Novytska O. V. (2015) Alternatyvni dzherela finansuvannya derzhavnykh tsilovykh ekolohichnykh prohram v Ukraini [Alternative sources of funding for state targeted environmental programs in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4541> (accessed 23 March 2022). (in Ukrainian)
7. Novytska O. V. (2017) Osoblyvosti finansuvannya pryrodookhoronnoyi diyalnosti [Features of environmental protection financing]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoyi fiskalnoyi sluzhby Ukrainy*, no. 1, pp. 195–211. (in Ukrainian)
8. Kostyuk U. Z. (2015) Finansuvannya pryrodookhoronnoyi diyalnosti v Ukraini: suchasnyy stan ta shlyakhy pokrashchennya [Financing of environmental activities in Ukraine: current status and ways to improve]. *Innovatsiyna ekonomika*, no. 1, pp. 181–186. (in Ukrainian)
9. Kotenko N. V., Ilyashenko T. O. (2015) Fiskalna detsentralizatsiya ta problema zabezpechennya publichnykh ekolohichnykh posluh [Fiscal decentralization and the problem of providing public environmental services]. *Marketynh i menedzhment innovatsiy*, no. 2, pp. 267–278. (in Ukrainian)
10. Havadzyn N. O., Tryshak L. S. (2018) Zabezpechennya okhorony pryrodnoho navkolyshnoho seredovyshcha za umov finansovoyi detsentralizatsiyi [Ensuring the protection of the natural environment under conditions of financial decentralization]. *Prychornomorski ekonomichni studiyi*, no. 26–2, pp. 66–69. (in Ukrainian)
11. Horoshkova L. A., Khlobystov Ye. V., Trofymchuk V. O. (2019) Vzayemozvyazok ekonomichnoho zrostannya ta asymilyatsynoho potentsialu dovkillya u zabezpechenni staloho rozvytku natsionalnoho hospodarstva [The relationship between economic growth and the assimilation potential of the environment in ensuring the sustainable development of the national economy]. *Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva*, no. 1(69), pp. 24–37. (in Ukrainian)
12. Nichitaylova M. S. (2015) Analiz formuvannya pryrodookhoronnykh fondiv ta udoskonalennya upravlinnya yikh vykorystanniam [Analysis of the formation of environmental funds and improving the management of their use]. *Ekonomichni innovatsiyi*, no. 60, pp. 48–58. (in Ukrainian)
13. Jie Zhang, Yinxiao Qu, Yun Zhang, Xiuzhen Li, Xiao Miao (2019) Effects of FDI on the Efficiency of Government Expenditure on Environmental Protection Under Fiscal Decentralization: A Spatial Econometric Analysis for China. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, no. 16(14), 2496. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph16142496>.
14. Pengju Wang (2018) Analysis of the Efficiency of Public Environmental Expenditure Based on Data Envelopment Analysis (DEA)-Tobit Model: Evidence from Central China. *Nature Environmentand Pollution Technology*, vol. 17, no. 1, pp. 43–48. Available at: [https://neptjournal.com/upload-images/NL-63-8-\(6\)-G-131.pdf](https://neptjournal.com/upload-images/NL-63-8-(6)-G-131.pdf).
15. Xiongfeng Pan, Mengna Li, Shucen Guo, Chenxi P. (2020) Research on the competitive effect of local government's environmental expenditure in China. *Science of The Total Environment*. Volume 718, 20 May 2020. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.137238>
16. Supreme Council of Ukraine (1991) Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha [On environmental protection]: Law of Ukraine, adopted on 25.06.1991 № 1264-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (accessed 23 March 2022).
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998) Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Derzhavnyy fond okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha [On approval of the Regulations on the State Fund for Environmental Protection]: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 07.05.1998 № 634. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF#Text> (accessed 23 March 2022).
18. State Treasury Service of Ukraine. Zvitnist [Reporting]. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (in Ukrainian) (accessed 23 March 2022).
19. Stanislav Zinchenko (2020). Chomu Ukraini ne vystachaye yakisnykh finansovykh instrumentiv ekolohichnoho stymulyuvannya? [Why does Ukraine lack quality financial instruments for environmental incentives]. Ecobusiness Group. Available at: <https://ecolog-ua.com/news/chomu-ukrayini-ne-vystachaye-yakisnyh-finansovyh-instrumentiv-ekologichnogo-stymulyuvannya> (accessed 23 March 2022). (in Ukrainian)
20. Yaroshevych Nataliia, Stybel Volodymyr, Gutyj Bogdan, Hrymak Oleh, Kushnir Lesya, Kalaitan Tetyana, Kondrat, Iryna (2021) Analysis of State of Public Financing of Environmental Protection. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6/13 (114), pp. 106–119. doi: 10.15587/1729-4061.2021.249159.